

טור אורח // "כולם הצביעו בעד אז גם אני": למה צריך תביעות נגזרות

בעלי מניות רוצים שדירקטורים ייתנו את הדין אם זנחו את חובתם להיות כלבי שמירה של כספי החברה, ורוצים שחברות ביטוח ישלמו את חובן גם בפשרות מהירות. תביעות נגזרות הן מנגנון אכיפה פרטית יעיל וטוב לציבור. ולא, הן לא בהכרח מעלות פרמיות

פורסם לראשונה: 03.05.2021 11:56 עודכן ב: 03.05.2021 13:12

מאת: **רון עדיני**

באחרונה פורסם ב-TheMarker מאמרם של פרופ' אסף חמדני, ד"ר קובי קסטיאל ומעין ויסמן בנושא תביעות נגזרות בישראל, הקובע שכאשר תביעות נגזרות מסתיימות בפיצוי אשר מגיע במלואו מקופת הביטוח – הן אינן מועילות לחברות הבורסאיות ולבעלי המניות. אני חולק לחלוטין על מסקנת ידידי המלומדים. התביעות הנגזרות הן אכיפה פרטית מוצלחת מצד בעלי מניות מהציבור. כאשר הרשויות מוגבלות במשאבים ואינן מטפלות בכל המקרים של הפרת חובות זהירות ואמון בחברות הציבוריות, יש לתביעות הנגזרות ערך רב בעבור החברות ובעלי מניותיהן.

בניגוד לנטען במאמר, בעלי המניות מעוניינים באכיפה בגין רשלנות מצד נושאי משרה ומעוניינים שדירקטורים שהתרשלו וגרמו נזק לחברה ייתנו על כך את הדין. בעלי המניות רוצים שנושאי המשרה יפעלו באחריות ובאכפתיות כלפי כספי החברה, שלא יאשרו עסקות מפוקפקות ושלא יילכו שבי אחר מאווי בעל השליטה. שיתפקדו כ"כלבי שמירה". המצב בפועל שונה בתכלית: יש בדירקטוריונים רבים תרבות של ציות לבעל השליטה, ויש קונפורמיזם בסגנון "כולם הצביעו בעד, אז גם אני".

עשו ניסוי קטן: קחו דירקטור בחברה בורסאית שמאשר בהינף יד עסקות של מיליוני שקלים, ובקשו שישקיע מכספו האישי 250 אלף שקלים בסטארטאפ. תגלו תופעה מרתקת. הדירקטור הנוח והצייתן מתגלה פתאום כקפדן וחשדן. הוא יבקש דוח"ת, מצגות, ישאל שאלות, ויקשה. ולאחר שיבזבז את זמנכם בפגישות, שיחות ומתן הסברים, סביר שידחה את ההצעה. כך בדיוק היינו רוצים שינהג בכספי החברה הציבורית. העובדה שזה לא תמיד קורה במציאות, מצדיקה את התביעות הנגזרות.

תביעות ביטוח: למי יש אינטרס להמשיך בתביעה?

טענה נוספת במאמרם של חמדני, ויסמן וקסטיאל היא שאין בתביעה הנגזרת תועלת לחברה משום שהפרמיות (לביטוח נושאי משרה) עולות. אלא שמי שטוען שה"פרמיות עולות" ראוי שיציג נתונים מדויקים, והדבר לא נעשה. שנית, שוק הביטוח מאוד לא גלוי ושקוף. חברות הביטוח קובעות את הפרמיות במחשכים. ללא הסבר וללא נוסחאות ברורות. לכן אל להן להלין אם הפרמיות עלו. שלישית, בביטוח יש הבדל בין מבוטח אחד למשנהו, בהתאם למאפייניו. לכן, המבטחים צריכים להבחין בין חברה בעלת ממשל תאגידי תקין ובין שאינה כזו. ולכן, אף אם נכונה הטענה שהפרמיות עלו, הן צריכות להיקבע בהתאם לטיב הממשל התאגידי בחברה.

גם הטענה כאילו פשרות מהירות בתביעות אינן תורמות לחברה, שגויה לטעמי. המחברים מטילים את האשמה בפשרות מהירות על עורכי הדין המייצגים את התובעים, ומציעים להקטין את שכר טרחתם. טענה זו שגויה וגם מייצגת את אינטרסי הנתבעים. פשרות מהירות קורות בשל שלל אינטרסים: לנתבעים (החברה והדירקטורים) אינטרס להתפשר מהר אם יזהו שהתביעה טובה; גם בית המשפט העמוס מעודד פשרות. מכאן,

שלא רק לבאי כוח התובעים אינטרס בפשרה מהירה. זאת ועוד, גם הטענה על הרתעת יתר של דירקטורים משוללת יסוד. משרת דירקטור עודנה נחשקת, למרות התביעות.

המחברים מתמקדים במוטיבציה של באי כוח התובעים, המשתכרים לפי תוצאה, אך מתעלמים מכך שהם פועלים בסיכון. אם התביעה תיכשל לא ייזכו לשכר. זהו ההסדר בחוק ולא ברור מה פסול בו. מנגד, המחברים מתעלמים מהאינטרסים של באי כוח הנתבעים, המשתכרים לפי שעות ולכן אין להם אינטרס לסיים התיק לפני שהגיעו לתקרת השכר (שנקבעת על ידי המבטחים), גם אם הדבר משרת את האינטרס של לקוחותיהם. משמע, הם מצויים לעיתים בניגוד עניינים עם לקוחותיהם. על כך אין מילה במאמר. וכאשר הגיעו לתקרה, באי כוח הנתבעים, שקודם לכן טענו בלהט כי התביעה מופרכת, פתאום דוחפים לפשרה, העיקר שיוכלו להשתחרר מהתיק שעליו הם כבר "מפסידים". אז או אז גם כשהתביעה חלשה, באי כוח הנתבעים הם שלוחצים על לקוחותיהם ועל המבטחים להתפשר ב"פשרות מהירות", שעליהן מלינים כותבי המאמר.

ללמדך, שכאשר יורדים אל מגרש המשחקים ומנתחים לעומק ובחדות את האינטרסים הגלויים והסמויים של כל השחקנים שעל המגרש, התמונה, כמו תמיד, הרבה יותר מורכבת.

הכותב הוא עו"ד, מתמחה בתביעות ייצוגיות ונגזרות